

Raadstoets jaarstukken 2023

Eindversie – 5 juni 2024

Programma:
Veiligheid

1. Opzet van onderzoek en rapportage:

1. Opzet 2

2. Inleiding en doel raadstoets 3

a. Samenvatting – algemeen beeld uit raadstoets 5

b. Samenvatting – conclusies raadstoets 6

c. Samenvatting – aanbevelingen raadstoets 8

4. Bevindingen raadstoets 10

1. Deelvragen (conform *methode Duisenberg*) 17

- 1. Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen van het programma? 17
- 2. Welke doelen zijn er behaald? 20
- 3. Welke prestaties zijn er geleverd? 21
- 4. Wat heeft het gekost? 22
- 5. Welke aanvullende informatie/ onderzoeken zijn er? 23

6. Resultaten benchmark 27

Bijlagen 32

2. Inleiding, doel en uitvoering raadstoets:

Goed invullen van de controlerende rol door de raad

Inleiding

- Najaar 2023 is voorbereidende toets gedaan op Programmabegroting 2023 (Veiligheid)
- Raadstoets jaarstukken 2023 (programma Veiligheid)
 - Periode van uitvoering februari – juni 2024
- Interactief proces met drie raadsleden als rapporteur, medewerking van betrokken ambtenaren (*verslag ambtelijk gesprek en schriftelijke (technische) vragen zie bijlagen 1 en 2*)
- Gevoerde gesprekken (d.d. 24 januari 2024 (begroting) en 24 april 2024 (jaarstukken)) tussen raadsrapporteurs en ambtenaren zijn als prettig en zeer constructief ervaren.

Doel van de raadstoets:

- het versterken van de controlerende taak van de gemeenteraad, waarbij raadsrapporteurs analyseren of ‘gedaan is wat is afgesproken’ door het beoordelen van de mate waarin de gestelde begrotingsdoelen behaald zijn op basis van een overzichtelijke presentatie van elementen uit de verantwoording (eventueel inclusief andere informatiebronnen)

Centrale vraag van de raadstoets:

- Wat is op hoofdlijnen het beeld van de behaalde resultaten in relatie tot het voorgenomen beleid en de daarvoor ingezette middelen?

2. Inleiding, doel en uitvoering raadstoets:

Goed invullen van de controlerende rol door de raad

Werkwijze raadstoets jaarstukken 2023

- Ontvangst concept jaarstukken 2023
- Analyse concept jaarstukken door rapporteurs en onderzoeker
- Opzet en bespreken vragenlijst
- Na vaststellen vragenlijst uitgezet onder ambtenaren voor:
 - Schriftelijke beantwoording
 - Mondelinge bespreking
- Constructief gesprek gevoerd met ambtenaren programma Veiligheid / Veilige Stad
- Opstellen conceptverslag en ambtelijke wederhoor
- Wrap-up schriftelijke beantwoording en gevoerde gesprek
- Opstellen concept-rapport door onderzoeker
- Bespreking bevindingen door rapporteurs op basis van eerste conceptrapport door onderzoeker
- Bijstellen rapportage
- Bespreken rapportage met woordvoerders
- Aanbieden rapportage aan de commissie / raad

Kanttekening bij de Duisenberg / raadstoets is dat geen diepgaand onderzoek is gedaan, maar bevindingen gebaseerd zijn op een "light toets" d.m.v. bovenstaande aanpak.

3. Samenvatting - algemeen beeld raadstoets Veiligheid

Het algemene beeld dat is ontstaan met het uitvoeren van de raadstoets is dat het met de veiligheid de goede kant op gaat wanneer je kijkt naar het verminderen van het type misdrijven, waaraan de afgelopen periode systematisch aandacht aan is besteed. Daarentegen neemt het aantal demonstraties toe en wordt meer ingezet op het aanpakken van ondermijnende- en digitale criminaliteit, dat grotere vormen begint aan te nemen. Daarnaast was er het afgelopen jaar extra problematiek door overlast Bollendak en Lucas Bolwerk.

Deze ontwikkelingen laten zich echter moeilijk vangen in indicatoren, zoals opgenomen in de jaarstukken, waaruit blijkt dat het aantal misdrijven, ondanks een lichte stijging sinds het einde van Corona, in vergelijking met 2018 is afgenomen. Het ervaren gevoel van onveiligheid is echter toegenomen.

Een beter totaalbeeld wordt verkregen door “rijker verantwoorden” (diverse documenten los van de jaarstukken, zoals raadsbrieven en voortgangsrapportages), die een genuanceerder en integraler inzicht verschaffen in (maatschappelijke) ontwikkelingen, de impact hiervan op de veiligheidssituatie en de verschuiving van aandacht en prioriteit in de ambtelijke inzet.

3. Samenvatting – conclusies raadstoets (1)

Er is bij de ambtelijke organisatie veel informatie beschikbaar over veiligheid in de stad en de raad wordt hierover gedurende het jaar geïnformeerd, onder andere door verschillende raadsbrieven en voortgangsrapportages. In de jaarstukken wordt hier via (hyper)links naar verwezen, hetgeen vanuit de raad wordt gewaardeerd. Er is echter ruimte voor verbetering waar het gaat om het inzicht in het al dan niet behaalde resultaat. Hiervoor zijn onderstaande conclusies (pag. 6 en 7) en aanbevelingen (pag. 8) gedaan:

1. De voortgangsrapportages waar in de jaarstukken naar wordt verwezen, bevatten handige doorklikfuncties en zijn zeer informatief (*rijker verantwoorden*).
2. De actuele veiligheidssituatie in de stad komt in de jaarstukken 2023, die reflecteren op de begroting 2023, echter niet helemaal tot uiting. Er wordt niet duidelijk geconcludeerd of de doelstelling is behaald.
3. Dit (punt 2) komt mede doordat de verantwoording reflecteert op de begroting 2023 en daardoor niet goed aansluit op de inmiddels herziene programma-indeling (vanaf 2024), waardoor bijvoorbeeld een goed inzicht in digitale veiligheid in de jaarstukken ontbreekt.
4. Het format van de jaarstukken dwingt tot beknoptheid, die het vele werk en de vele prestaties van de gemeente op het gebied van veiligheid tekort doen.

3. Samenvatting – conclusies raadstoets (2)

1. Op basis van alleen de twee indicatoren is het lastig een beeld te krijgen van de mate van doelrealisatie. Het is aan de lezer om dit te beoordelen.
2. De in de jaarstukken opgenomen infographics worden als zeer waardevol beschouwd.
3. In de jaarstukken komt niet duidelijk naar voren, zoals wel uit het gesprek met ambtenaren bleek, dat gebiedsmanagers veiligheid **de oren en ogen in buurt en wijk zijn en een sterke wijkgerichte aanpak** het fundament vormt van het Utrechtse Veiligheidsbeleid.
4. De doelstelling vergelijkt de huidige situatie met die van 2018. Om hier goed inzicht in te krijgen, wordt een meer trendmatig beeld in de jaarstukken gemist. Deze (meerjarige) informatie is beschikbaar in bijvoorbeeld de veiligheidsmonitor.
5. De integraliteit met andere programmaonderdelen, die gerelateerd zijn aan Veiligheid, komt in de jaarstukken onvoldoende uit de verf.
6. Financieel inzicht in de uitgaven programma Veiligheid is beperkt in de jaarstukken. Daarnaast is informatie over verplichte onderdelen (bijvoorbeeld subsidies / verbonden partijen) technisch van aard en weinig beleidsrijk.
7. Uit de benchmark blijkt dat de uitgaven per inwoner in Utrecht tussen de uitgaven van 100.000+ gemeenten en andere G4 steden liggen.

3. Samenvatting – aanbevelingen raadstoets (1)

1. Geef in de inleiding van het programma naast de ambitie ook een beknopt samenvattend beeld weer van hetgeen er is bereikt. Neem hierbij ook expliciet een oordeel op over het wel of niet behalen van de doelstelling.
2. Neem op onderdelen (bijvoorbeeld maatregelen digitale veiligheid) nog meer nadrukkelijk verwijzingen op naar documenten waarin deze worden uiteengezet en verantwoord (bijvoorbeeld door hyperlinks).
3. Vergroot de integraliteit van de diverse programma's in de jaarstukken die raken aan of van invloed zijn op Veiligheid.
4. Pas een dergelijke werkwijze (als bedoeld onder 2), inclusief het opnemen van infographics, waar nog niet het geval en indien haalbaar en relevant, ook toe in andere hoofdstukken van de jaarstukken.

3. Samenvatting – aanbevelingen raadstoets (2)

1. Zoek in de nieuwe situatie met drie doelstellingen (begroting 2024 e.v.) naar een betere balans in de toe te passen indicatoren om een gedegen uitspraak te kunnen doen over de mate van doelrealisatie.
2. Voeg in jaarstukken trendinformatie toe, bijvoorbeeld door met links te verwijzen naar beschikbare trendanalyses in achterliggende stukken (bijvoorbeeld Veiligheidsmonitor).
3. Benadruk in de jaarstukken dat een sterke wijkgerichte aanpak door het hebben van oren en ogen in de wijk het fundament biedt voor het Utrechtse Veiligheidsbeleid.
4. Maak verplichte onderdelen in de programma's (risico's, subsidies, verbonden partijen beleidsrijker, bijvoorbeeld door afwijkingen op subsidies toe te lichten of risico's rondom verbonden partijen te benoemen.

4. Bevindingen raadstoets Veiligheid

Algemene beeld

Het programma Veiligheid is financieel gezien een middelgroot programma met een saldo baten en lasten van €62,9 mln. (lasten €68,6 mln., baten €5,7 mln.). De lasten voor dit programma bedragen +/- 3,6 % van de totale lasten in 2023.

Beleidsprogramma, ambitie en doelstelling

Het programma ambieert **Utrecht als veilige en leefbare stad** door het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid van de stad. Deze ambitie geeft kaders en uitgangspunten weer waarbinnen de gemeente uitvoering geeft aan het veiligheidsbeleid.

Om deze ambitie te kunnen bereiken is een doelstelling geformuleerd:

Het Utrechts veiligheidsniveau is erop gericht het veiligheidsniveau van 2018 tenminste te behouden.

Inmiddels nieuwe opzet programma (Veilige Stad)*

Met de programmabegroting 2024, die in het najaar van 2023 is vastgesteld, is de opzet en indeling van de begroting in zijn geheel gewijzigd. Dit heeft voor het programma Veilige Stad geleid tot drie doelstellingen in plaats van een. In mei 2023 is het nieuwe Integraal Veiligheidsplan (IVP, Veiligheidsagenda 2023–2026) vastgesteld. De begroting van het programma Veilige Stad is vervolgens met het nieuwe IVP in lijn gebracht.

4. Bevindingen raadstoets Veiligheid

Hoe veilig is Utrecht?

Geconcludeerd wordt dat een kort en concreet antwoord op deze vraag niet eenvoudig gegeven kan worden in de jaarstukken 2023. Dit wordt in het ambtelijke gesprek ook onderkend. Aangegeven wordt dat het format van de jaarstukken onvoldoende ruimte biedt om kort en bondig een genuanceerd beeld van de daadwerkelijke veiligheidssituatie in de stad op te tekenen.

Wel wordt in de jaarstukken verwezen naar een drietal documenten die de raad wel een genuanceerd beeld schetsen van de veiligheidssituatie in de stad, te weten:

1. De Veiligheidsagenda 2023–2026 geeft een beeld van de (ontwikkelingen op de) veiligheidssituatie en hoe we de stad veilig en leefbaar houden.
1. Een uitgebreide voortgangsrapportage Grenzen stellen perspectief bieden is opgesteld en in 2023 aan de raad aangeboden;
1. Een uitgebreide voortgangsrapportage over de veiligheidsagenda 2023 is opgesteld en recent aan de raad gezonden samen met een begeleidende/samenvattende Raadsbrief Voortgangsrapportage Veiligheidsagenda Utrecht 2023

In de eerder uitgevoerde raadstoets op de programmabegroting was geadviseerd om met behulp van hyperlinks te verwijzen naar raadsbrieven en andere relevante verantwoordingsinformatie. Geconstateerd wordt dat dit in de jaarstukken 2023 is gebeurd, hetgeen naar het oordeel van de rapporteurs een enorme verrijking van de verantwoordingsinformatie biedt.

4. Bevindingen raadstoets Veiligheid

Prestatiedoelstelling

De algemene programmadoelstelling is doorvertaald in 1 doelstelling en 1 subdoelstelling (die gelijk is aan de doelstelling). Deze luidt:

Het Utrechts veiligheidsbeleid is erop gericht het veiligheidsniveau 2018 tenminste te behouden

Prestaties en indicatoren

- Er zijn geen verplichte indicatoren opgenomen in dit programma;
- De infographic Veilige Stad geeft een mooi overzicht van getroffen maatregelen en prestaties met vergelijking naar eerdere jaren. Voor de raad is deze geboden informatie zeer informatief.
- Aan de hand van twee indicatoren(*) wordt inzicht geboden in hoeverre de doelstelling wel of niet is behaald, te weten (1) het totaal aan misdrijven in Utrecht en (2) het gevoel van veiligheid in de eigen buurt.
 - Bij 1: het aantal misdrijven is lager dan in 2018. De doelstelling is gehaald. Wel wordt een kanttekening gemaakt dat het aantal misdrijven sinds 2022 jaarlijks weer toeneemt.
 - Bij 2: het gemeten gevoel van veiligheid in de buurt is 5% lager dan in 2018.

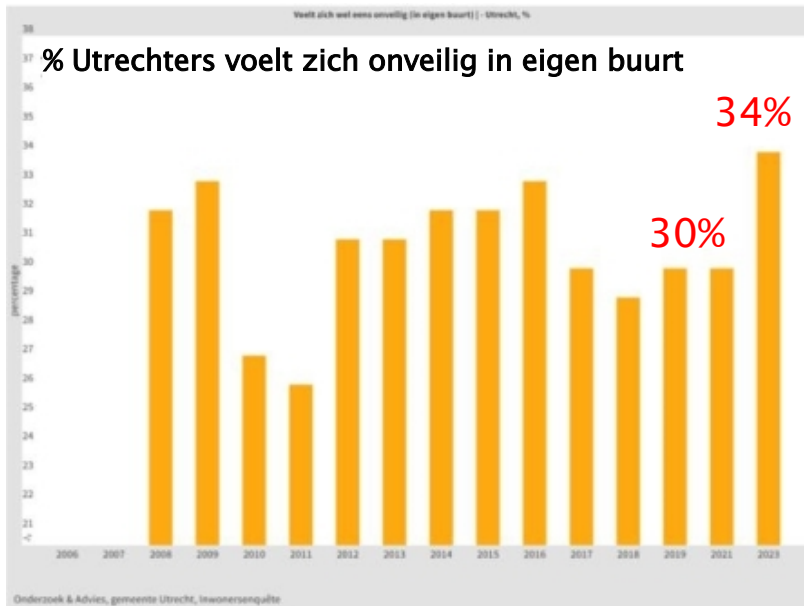
Op basis van beide indicatoren is het voor de lezer niet mogelijk te concluderen of de doelstelling (het minimaal behouden van het veiligheidsniveau van 2018) is gerealiseerd. In de jaarstukken ontbreekt een conclusie of de doelstelling wel of niet behaald, ondanks dat de opgenomen infographics en de verwijzingen naar de uitgebreide voortgangsrapportages hierbij wel meer duidelijkheid bieden.

4. Bevindingen raadstoets Veiligheid

Prestaties en indicatoren

Als we dieper ingaan op de tweede indicator, het gevoel van veiligheid in de eigen buurt dan valt op dat het % Utrechters dat zich in het algemeen onveilig voelt (niet opgenomen in de jaarstukken als indicator) 42% is en hoger ligt dan het % Utrechters dat zich onveilig voelt in de eigen buurt. Het % voelt zich in het algemeen onveilig is relatief meer gestegen is dan het % onveilig in de eigen buurt. Hiervoor is geen eenvoudige verklaring te geven, het is landelijk de trend.

Bron: <https://utrecht.incijfers.nl/dashboard/thema/veiligheid>

Redenen van gevoel van onveiligheid in 2021*
(in de eigen buurt):

- Kwetsbaar voelen als vrouw, hangjongeren en drugsoverlast
 - Sociale samenhang en vertrouwen in buurtbewoners spelen meer onbewust een rol *
- Over 2023 is deze informatie nog niet bekend*

Indicator “voelt zich onveilig in eigen buurt” is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Verder scoort Utrecht vergeleken met G4 vergelijkbaar met Amsterdam, maar beter dan Rotterdam en Den Haag

4. Bevindingen raadstoets Veiligheid

Financiële verantwoording (1)

- Totale gerealiseerde baten bedragen €5,7 mln., de lasten €68,6 mln., per saldo €62,9 mln.
- Ten opzicht van de nominale begroting 2023 is een min van ruim 8 ton gerealiseerd, ten opzichte van de actuele begroting 2023 is een plus van ruim 8 ton gerealiseerd.
- De gerealiseerde lasten in 2023 waren ruim €8 mln. hoger dan die van 2022, een verschil van 13%. Hier stonden ook hogere baten tegenover (€5,7 mln. in 2023 ten opzichte van €3,3 mln. in 2022). Deze verschillen worden in lijn met de hiervoor geldende gemeentelijke systematiek niet nader toegelicht in de jaarstukken.
- Het inzicht in de besteding van middelen is beperkt doordat alleen de totale baten en lasten worden weergegeven in de jaarstukken. Ook de 2 taakvelden (crisisbeheersing en brandweer, openbare orde en veiligheid) bieden weinig inzicht in de besteding van middelen (zie volgende slide).
- Uit navraag blijken bovengenoemde verschillen en nadere specificatie wel, zie de onderbouwing en opgenomen tabellen in bijlage 3.

4. Bevindingen raadstoets Veiligheid

Financiële verantwoording (2)

Van technisch naar beleidsrijk

- In de jaarrekening staat per programma verplichte paragrafen over risico's, verbonden partijen en subsidies. Opgenomen tekst is tamelijk technisch en plichtmatig en voegt voor de raad nu niet veel toe (en neemt wel relatief veel ruimte in).
 - Bijvoorbeeld bij de subsidies worden de afwijkingen (overschrijdingen) niet toegelicht.
 - Bij de reserves wordt toegelicht dat er geen mutatie op de reserve is, maar er is wel een reserve van 143k. Onduidelijk is waarom deze niet wordt ingezet.
- In de nieuwe opzet van de begroting* wordt in de programma's ook aandacht besteed aan reserves, risico's, verbonden partijen en subsidies. Dat is een verbetering, maar geconstateerd wordt dat deze toelichting veelal technisch van aard is; dit mag beleidsrijker zijn. Zoals bijvoorbeeld een toelichting gegeven kan worden op substantiële afwijkingen van de subsidies of de risico's rondom verbonden partijen.

*Het proces van nieuwe programmabegroting is uitvoerig met de raad besproken en in gezamenlijkheid is tot een nieuw verantwoordingsmodel gekomen

4. Bevindingen raadstoets Veiligheid

Financiële verantwoording (3)

- Taakvelden 1.1 en 1.2 bevatten de volgende middelen

Inkomensoverdrachten VRU: -30.577
Huur panden: -2.196
Bijkomende kosten
Gebouwen: -773
Totaal: -33.546

Taakvelden

De taakveldoverzichten zijn een wettelijke verplichting om deze op te nemen in de Jaarstukken.
Onderstaand taakveldoverzicht is op basis van de programma-indeling van de gemeente Utrecht.

x € 1.000						
Taakveld	Baten	Lasten	Saldo van baten en lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Totaal
09. Veiligheid						
11 Crisisbeheers.& Brandweer	0	33.546	-33.546	0	0	-33.546
12 Openb. orde en veiligheid	5.702	35.063	-29.361	0	0	-29.361
Totaal Programma Veiligheid	5.702	68.609	-62.907	0	0	-62.907

- Alle uitgaven aan de verbonden partij VRU (€33,5 mln.) vallen onder taakveld 1.1
- Alle overige programma-uitgaven vallen onder taakveld 1.2
- Er zijn geen toevoegingen of onttrekkingen aan de reserves gedaan in 2023
- Er zijn geen investeringen gedaan in 2023 gerelateerd aan het programma veiligheid

5. Beantwoording deelvragen

5.1 Belangrijkste ontwikkelingen Veiligheid (VGH)

Omvang programmaonderdeel VGH

- Het programma heeft een saldo baten en lasten van €62,9 mln. (lasten €68,6 mln., baten €5,7 mln.). De lasten van dit programma bedragen +/- 3,6 % van de totale lasten in 2023.
- Het programma kent een doelstelling die reflecteert op de situatie in 2018. Deze vergelijking is met ingang van 2024 losgelaten (zie toelichting hierover onderaan slide 10). Corona heeft een belangrijke stempel gedrukt op het patroon dat zichtbaar is in de waarden bij de indicatoren, met name de misdaadcijfers, in mindere mate het veiligheidsgevoel (*zie trends op slides over trends bij par. 5.5*).

Relatie met andere programma's

- Het programma Veiligheid is een apart programma. Er wordt vanuit Veiligheid opgavegericht gewerkt en er zijn veel raakvlakken met andere programma's, bijvoorbeeld in het sociaal domein. Uit de jaarstukken wordt niet concreet met welke programma's en onderdelen raakvlakken bestaan en hoeveel middelen daarmee gepaard gaan. Uit het gevoerde gesprek ontstaat het beeld dat er meer integraliteit is tussen diverse programma's dan uit de jaarstukken is te herleiden. Deze integraliteit en verwevenheid met andere programma's komt in onderliggende beleidsnota's en voortgangsrapportages wel tot uiting.
- Er zijn opgaven waar vanuit Veiligheid regie op wordt gevoerd en waar ook middelen aan zijn verbonden die ten gunste komen van andere programma's, zodat daar inzet kan worden geleverd (bijvoorbeeld bij Werk en inkomen of MO).

- De Utrechtse Rekenkamer heeft over deze regiefunctie en de effectiviteit daarvan in 2020 een rapport gepubliceerd en aanbevelingen gedaan, zie hierover meer in paragraaf 5.5.

5.1 Belangrijkste ontwikkelingen programma Veiligheid

- Vanaf 2024 is een andere manier van begroten en verantwoorden ingevoerd. In de jaarstukken 2023 is nog conform de programmabegroting 2023 verantwoord. Voor de uitvoering van het programma is (in 2023) aansluiting gezocht bij de Veiligheidsagenda waaronder de aanpak van ondermijnende criminaliteit (nota Grenzen Stellen Perspectief Bieden) en casuïstiek (op persoonsniveau) in de wijken.

- Hierbij wordt ingezet op vier prioriteiten, te weten:
 - Veiliger wijken;
 - Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust;
 - Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgelateerde criminaliteit;
 - Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid.

- Doordat de jaarstukken de begroting volgen, wordt hierin op deze prioriteiten niet een-op-een ingegaan, terwijl hier in 2023 wel aan gewerkt is.

Rijker verantwoorden

Het klassieke verantwoorden (vooral cijfermatig) doet geen recht aan de complexe praktijk. Met rijker verantwoorden wordt een beter beeld geschetst van het multidisciplinaire werken en de effecten van beleidsuitvoering.

- In het ambtelijke gesprek wordt benadrukt dat in de standaard voor de beleidscyclus geen nadere duiding wordt opgenomen in de jaarstukken. Hiervoor wordt verwezen naar recente voortgangsrapportages. Het is waardevol dat hiernaar in de jaarstukken wordt verwezen of via een link zijn opgenomen. Deze voortgangsrapportages (opgesteld conform **rijker verantwoorden**) geven een beter beeld van de huidige situatie met betrekking tot veiligheid in de stad dan de jaarstukken.
- In het ambtelijke gesprek wordt benadrukt dat een belangrijke pijler van het veiligheidsbeleid de gebiedsmanagers veiligheid zijn, die de **oren en ogen** zijn in buurt en wijk en daar ook werkzaam zijn. Dit komt niet krachtig tot uiting in de jaarstukken, hetgeen wel recht zou doen aan het belang hiervan.

5.1 Belangrijkste ontwikkelingen programma Veiligheid

In de inleiding van de jaarstukken (niet in het hoofdstuk Veiligheid) staat het volgende actuele beeld inzake veiligheid opgetekend:

Afgelopen jaar stond in het teken van de uitvoering van de Veiligheidsagenda waaronder de aanpak van ondermijnende criminaliteit (nota Grenzen Stellen Perspectief Bieden) en casuïstiek (op persoonsniveau) in de wijken. Met onze partners werkten we samen om de digitale weerbaarheid te vergroten, zodat we als samenleving beter bestand zijn tegen cyberincidenten.

Het afgelopen jaar zagen we een aantal ontwikkelingen (wereldwijd) die polariserend werkten en ook doorwerken in onze stad waaronder de gevolgen van de conflicten in het Midden-Oosten en Oekraïne. Dit onderstreept het belang van onze (herijkte) aanpak Utrecht Zijn We Samen, waarbij we samen met onze partners investeren in de Utrechtse wijken, door preventie, signalering en met de persoonsgerichte aanpak. Ook onderstreept dit het belang van het demonstratierecht, dat in Utrecht hoog in het vaandel staat en waarmee ruim baan gegeven is aan de vrijheid van meningsuiting.

We constateren dat voor de digitale criminaliteit en activiteiten ter vergroting van de weerbaarheid relevante informatie is opgenomen in de voortgangsrapportage Veiligheidsagenda en slechts beperkt in de jaarstukken. Voor het krijgen van een volledig beeld dient deze voortgangsrapportage derhalve in samenhang met de jaarstukken te worden gelezen.

5.2 – Welke doelen zijn gerealiseerd?

Doelstelling in de jaarrekening

Het programma veiligheid kent een doelstelling:

Het Utrechts veiligheidsniveau is erop gericht het veiligheidsniveau van 2018 tenminste te behouden.

Is de doelstelling gerealiseerd?

- De jaarstukken geven hier geen eenduidig antwoord op; het is aan de lezer om hier zelf een oordeel aan te hangen;
- De actuele criminaliteitscijfers blijven weliswaar onder de streefwaarde van 2018, maar kijkend naar de door de politie geregistreerde totale criminaliteit vanaf 2015 tot heden, dan zien we dat deze tot aan het jaar voor corona daalde. In de coronajaren (2020 en 2021) daalde de totale criminaliteit zelfs nog sterker dan in de jaren daarvoor. En in de jaren na corona (2022 en 2023) zien we de totale criminaliteit weer toenemen. In 2023 is deze – ondanks de toename – nog steeds onder het niveau van de jaren voor corona (zowel in absolute zin als in relatieve zin (per 1000 inwoners)).
- Kortom, hoewel er recent sprake is van een toename van geregistreerde criminaliteit, vergelijken we de aantallen met een periode waarin de criminaliteit historisch laag was.
- Ambtelijk wordt beaamd dat de norm van 2018 voor het huidige tijdsgewricht niet meer valide is*. In de begroting 2024 is als nieuwe basis de prioriteiten in de Veiligheidsagenda 2023–2026 gehanteerd. Daarmee is de vergelijking met de veiligheidssituatie in 2018 losgelaten.
- Het gemeten gevoel van veiligheid in de eigen buurt is ten opzichte van 2018 met 5% gedaald. Ook hierbij geldt bovenstaande opmerking ten aanzien van de validiteit van de norm uit 2018.

** In de ambtelijke reactie op deze bevindingen wordt benadrukt dat objectieve criminaliteit een graadmeter is voor de staat van veiligheid in de stad maar zeker niet de enige. Weliswaar gaat het met de objectieve criminaliteitscijfers steeds beter, toch is de politie drukker dan ooit. Ten opzichte van 4 a 5 jaar geleden ziet de wereld er echt anders uit. We moeten vanzelfsprekend opnieuw rekening houden met een grote mate van onvoorspelbaarheid. Het IVP kan niet anders zijn dan een richtinggevend document voor de komende tijd, zoals ook verwoord in de*

[Utrecht.nl](https://www.utrecht.nl)

5.3 – Welke prestaties zijn geleverd en wat valt op?

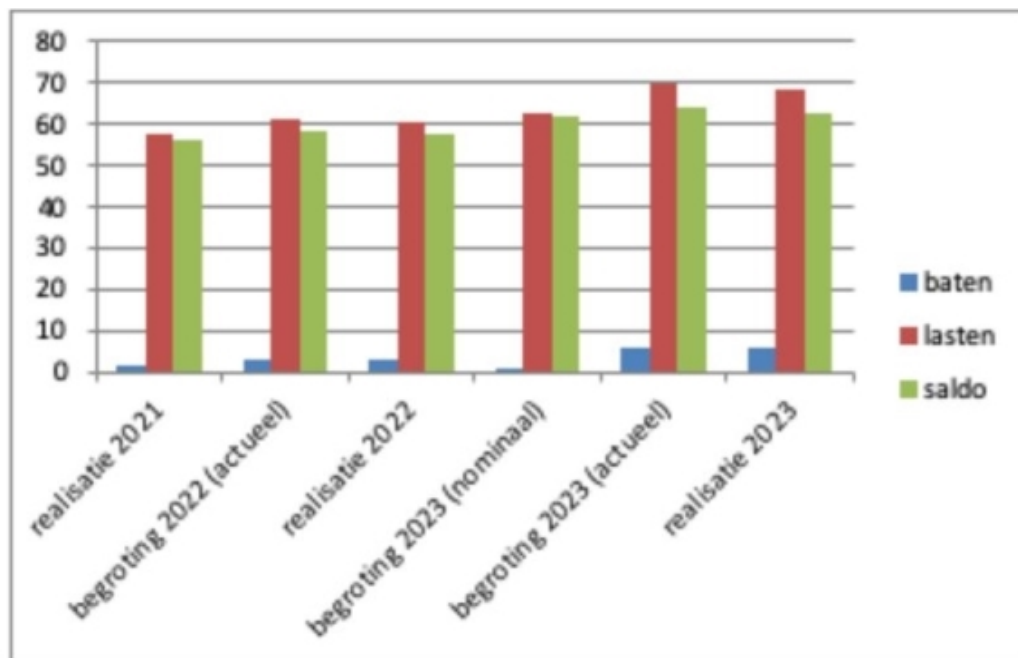
Jaarstukken bevatten beknopte maar duidelijke beschrijvingen van uitgevoerde activiteiten (conform begroting). In mindere mate is in de jaarstukken zelf beschreven tot welke prestaties of effecten deze activiteiten hebben geresulteerd. Inzicht in prestaties wordt wel gegeven door middel van links / verwijzingen naar raadsbrieven en andere documenten.

- Veel uitgevoerde activiteiten zijn conform begroting uitgewerkt in de jaarrekening;
- Het geheel aan prestaties geeft een goed beeld van wat er zoal is uitgevoerd op het gebied van Veiligheid
- Veel activiteiten die in de begroting gepland waren, zijn daadwerkelijk uitgevoerd;
- Voor de prestaties / effecten wordt in de tekst van de jaarstukken verwezen (met links) naar onderliggende raadsbrieven en andere documenten. Gegeven de beperkte tekstuele mogelijkheden binnen het format van de jaarstukken, is dit een effectieve manier voor de raadsleden om snel zicht te krijgen op de geleverde prestaties.

5.4 – Wat heeft het gekost?

Ontwikkeling baten/lasten VGH 2021 t/m 2023*:

In € mln.

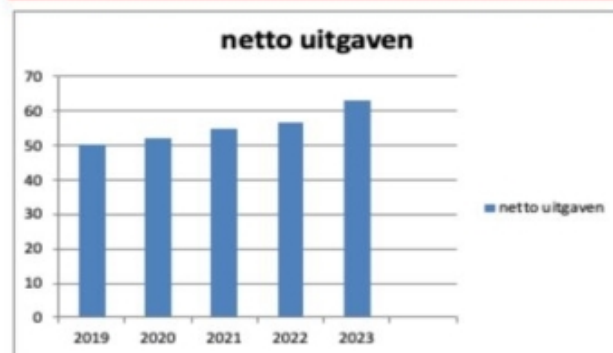

(*) Voor mutaties reserves

Uitgaven aan VGH stijgen tussen 2019 en 2023

In 2023 tov 2022 13% hogere lasten, ook 75% hogere baten: 9,4% hoger saldo van baten en lasten

Lasten €68,6 mln.
Baten €5,7 mln.
2023, Zie specificatie bijlage 3

[Utrecht.nl](https://www.utrecht.nl)

5.5 – Welke aanvullende informatie en onderzoeken zijn er?

Relevante documenten

Grote hoeveelheid documenten (in te zien via):

- U-reka.Utrecht
- Genoemde (beleids)stukken in de Jaarrekening 2023
- Veiligheidsmonitor
- Voortgangsrapportages
 - Grenzen Stellen, Perspectief Bieden
 - Veiligheidsagenda 2023

Voortgangsrapportages zijn zeer informatief met slimme doorklikfuncties!

Onderzoeken Rekenkamer Utrecht, o.a.:

- Onderzoek naar regie op veiligheid en handhaving in de openbare ruimte (2020)

Conclusie Rekenkamer over de regierol Veiligheid

Rekenkamerrapport 'Regie op veiligheid en handhaving' (2020)

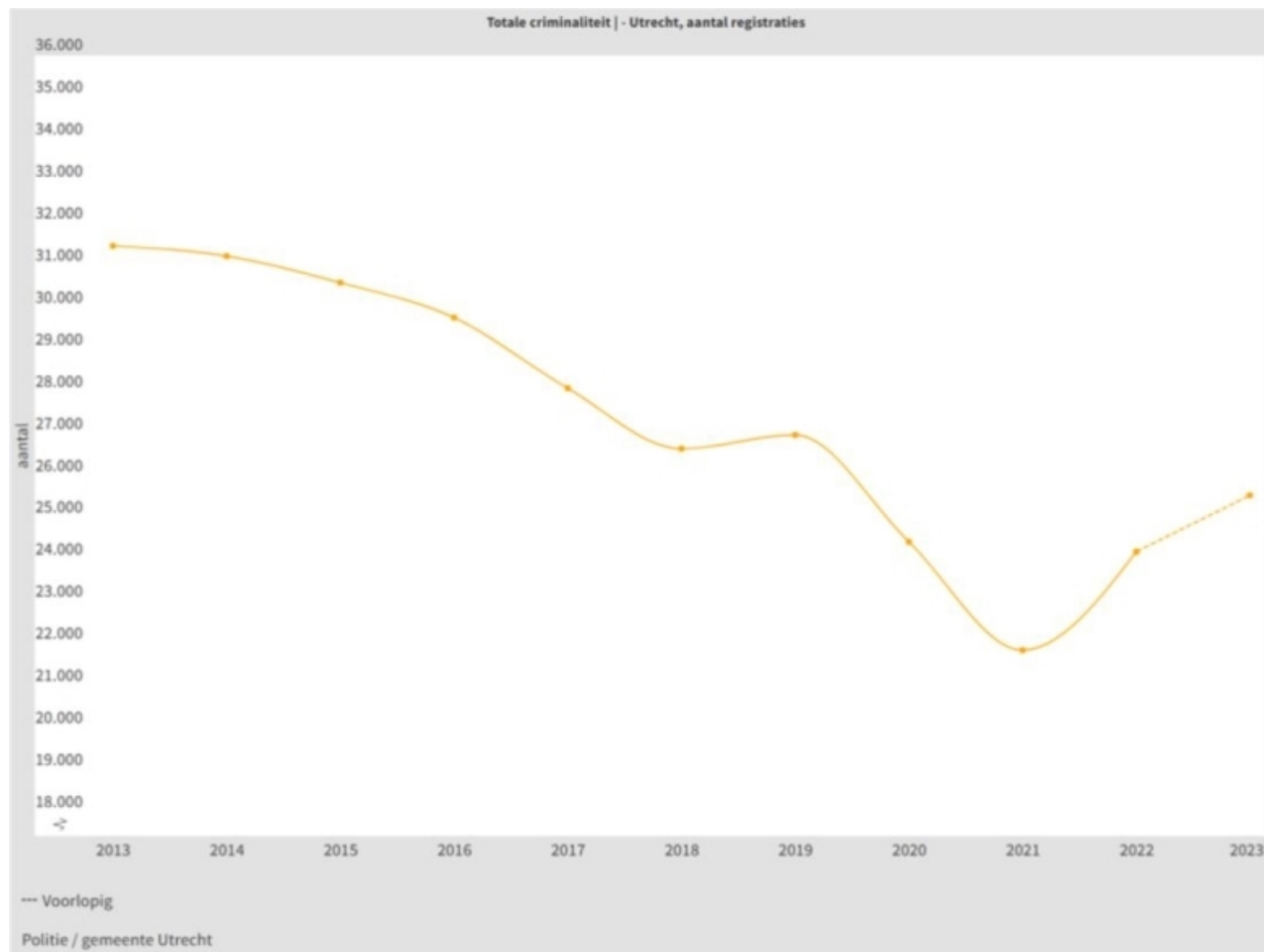
Het bleek voor de rekenkamer niet mogelijk om de bijdrage van de regierol op de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid vast te stellen. Dat komt deels doordat het effect van het gemeentelijke veiligheidsbeleid niet te isoleren is van de andere maatschappelijke invloeden op veiligheid. Daarnaast wordt binnen het veiligheidsterrein veel werk uitgevoerd door niet-gemeentelijke actoren met eigen verantwoordingsmechanismen. De ingezette financiële middelen en capaciteit van de gemeente, politie en andere ketenpartners zijn ook door de wijze waarop geadministreerd en gerapporteerd wordt slechts zeer gedeeltelijk te koppelen aan de in Utrecht gestelde doelen en ambities. Dit maakt het voor zowel college als raad lastig om te bepalen wat de invloed is van het gevoerde beleid op de ambities en doelen van het Integrale Veiligheidsplan.

- De Rekenkamer heeft 11 aanbevelingen gedaan. Deze heeft het college op een na overgenomen. De aanbeveling die niet overgenomen was, betrof de aanbeveling om te zorgen voor het benodigde geld en de menskracht die het mogelijk maken de gestelde doelen te bereiken.
- Het is onduidelijk in hoeverre de aanbevelingen ook daadwerkelijk zijn geïmplementeerd door het college*. De Rekenkamer heeft hier geen vervolgonderzoek gedaan dus heeft dit inzicht ook niet.
- Wel blijkt dat de uitgaven aan het programma Veiligheid zijn toegenomen

** Ambtelijk wordt in reactie op dit raadstoets rapport aangetekend dat –deels ingegeven door evaluatierapporten zoals dood Humeyra en andere incidenten– het college juist is gaan investeren op die regierol plus dat ook onderkend wordt dat die bij de aanpak ondermijning cruciaal is. Coördinatie is cruciaal omdat er zoveel partijen zijn die een rol hebben bij de aanpak van veiligheid.*

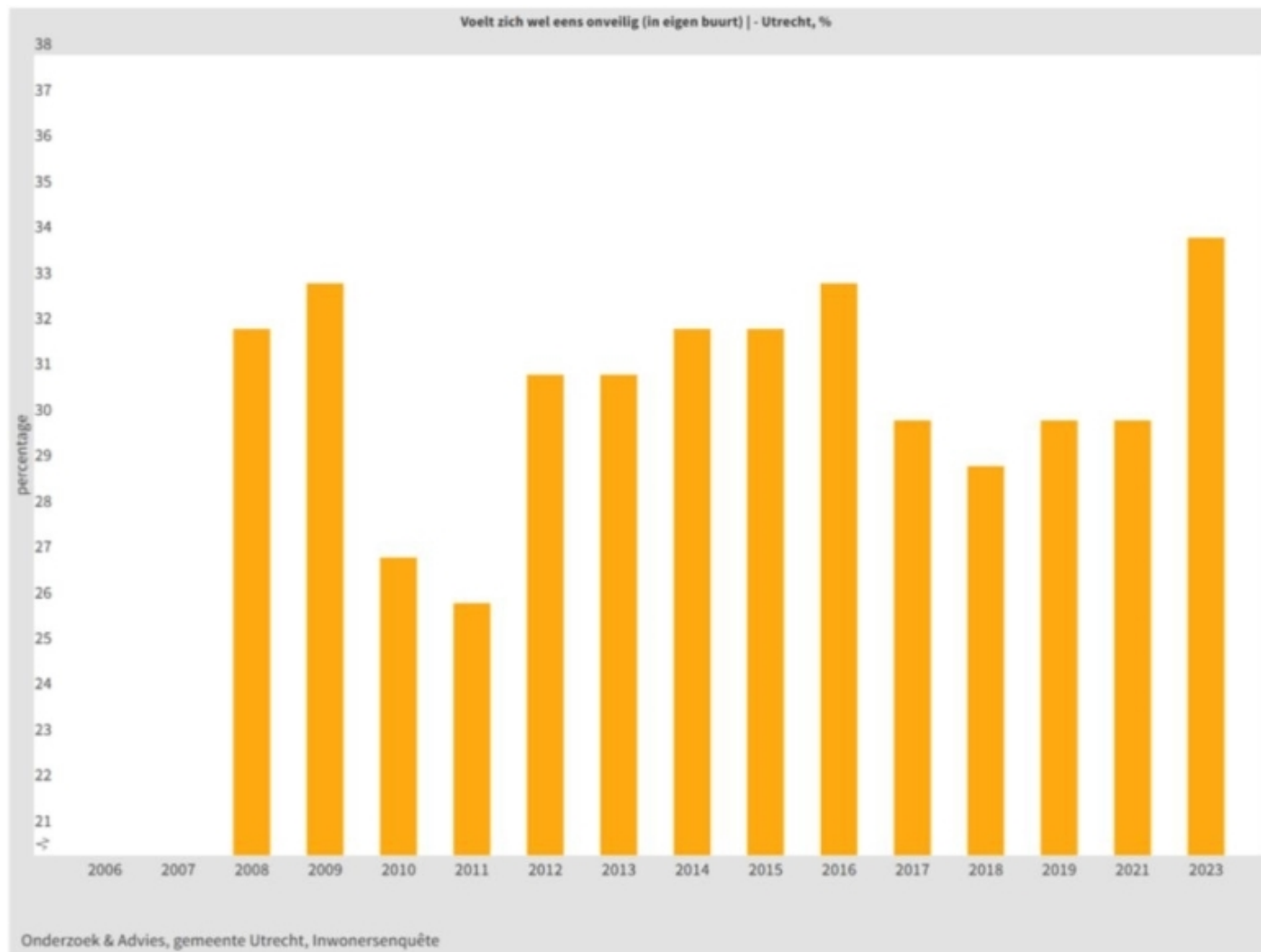
Inzicht in trends (meerjarig)

Aantal
registraties
misdrijven
(Indicator 1 in
jaarstukken)

Inzicht in trends (meerjarig)

% voelt zich
wel eens
onveilig (in
eigen buurt)
(Indicator 2 in
jaarstukken)

6. Resultaten Benchmark taakveld Veiligheid

Voor de gemeente Utrecht zijn er twee taakvelden, te weten

1. taakveld crisisbeheersing en brandweer
2. taakveld openbare orde en veiligheid

Deze taakvelden zijn geanalyseerd op basis van diverse invalshoeken. De analyses raken de volgende invalshoeken:

1. Inzicht in de baten en lasten o.b.v. de jaarstukken over 2022, 2023 en (de begroting) 2024;
1. Inzicht in de baten en lasten per inwoner in vergelijking met de 100K+ en de G4 gemeenten op basis cijfers in de jaarstukken van 2023.

6. Resultaten Benchmark taakvelden Veiligheid

De duiding van de baten en lasten per inwoner op het niveau van taakvelden valt uiteen in twee aspecten.

1) Consistentie en trend van de cijfers tussen 2022, 2023 en 2024

- Zowel taakveld 1.1 als 1.2 is zowel wat betreft de lasten als de baten consistent over de genoemde jaren

Wat opvalt is een behoorlijke trendmatige stijging in de lasten van 2022 (88 euro per inwoner) naar 2023 (96 euro per inwoner) naar 109 euro per inwoner in de begroting 2024.

De realisatie van baten (bijna €6 mln. in 2023) is in de jaarrekening 2022 en 2023 fors hoger dan de nominale begroting 2023 (€622k). Bij de begroting 2024 lijkt rekening te worden gehouden met deze hogere baten. Deze baten zijn voor een groot deel (nog) niet structureel. Voor de middelen Preventie met Gezag (ruim €3,5 mln.) zijn de middelen vooralsnog toegekend tot en met 2025.

6. Resultaten Benchmark taakvelden Veiligheid

2) Vergelijking met andere 100.000+ gemeenten en G4 gemeenten

Voor taakveld 1.2 heeft de gemeente Utrecht fors meer lasten per inwoner dan andere 100.000+ gemeenten. Voor taakveld 1.1 heeft gemeente Utrecht meer lasten dan andere 100.000+ gemeenten, maar is dit verschil veel kleiner.

Voor taakveld 1.2 heeft de gemeente Utrecht fors minder lasten per inwoner dan andere G4 gemeenten.

Ten aanzien van baten zijn de verschillen tussen Utrecht en andere 100.000+ gemeenten en G4 zowel voor taakveld 1.1 als 1.2 relatief gering.

Qua lasten per inwoner zit gemeente Utrecht voor beide taakvelden tussen 100.000+ gemeenten en G4 gemeenten in.

6. Benchmark – bedragen per inwoner

Begroting 2024*

Lasten

Taakvelden	Utrecht	Gemiddelde 100K+	Vershil	Gemiddelde G4	Vershil
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	93	84	9	106	-13
1.2 Openbare orde en veiligheid	109	56	53	139	-30

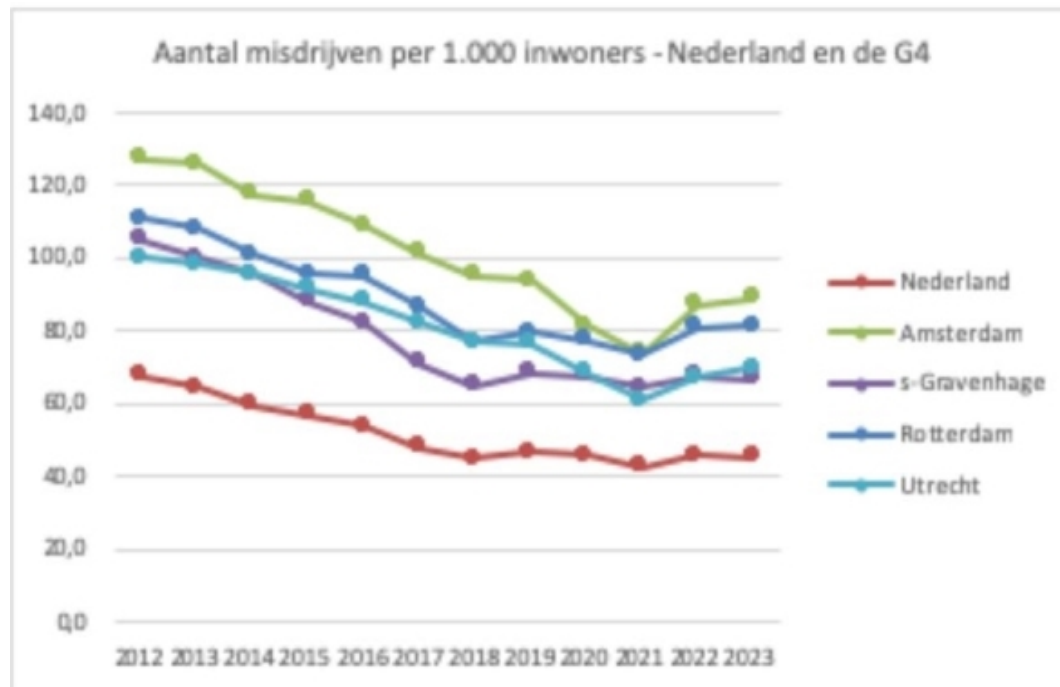
Baten

Taakvelden	Utrecht	Gemiddelde 100K+	Vershil	Gemiddelde G4	Vershil
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	1	-1	4	-4
1.2 Openbare orde en veiligheid	15	8	7	19	-4

* Voor de vergelijking is gebruik gemaakt van de beschikbare cijfers begroting 2024. De cijfers realisatie 2023 van 100.000+ en G4 zijn nog niet beschikbaar, deze zijn er pas in het najaar van 2024.

6. Benchmark – aantal misdrijven per 1000 inwoners, Nederland en G4

Per 1000 inwoners is de criminaliteit in de G4 hoger dan landelijk. Van de G4 is het promillage door de jaren het hoogst in Amsterdam, gevolgd door Rotterdam. Den Haag en Utrecht kennen een lagere criminaliteit per 1000 inwoners (zie onderstaande grafiek)

Gegevens uit de Veiligheidsmonitor 2023 (het CBS).

Bijlagen

Programma Veiligheid

Bijlagen

Bijlagen 1a en 1b:

- Zie bijgevoegd document verslag gesprek ambtenaren d.d. 24 januari 2024 (programmabegroting) en 24 april 2024 (jaarstukken 2023)

Bijlagen 2a en 2b:

- Zie bijgevoegd documenten Q&A beantwoording schriftelijke vragen, zowel raadstoets programmabegroting als jaarstukken 2023

Bijlage 3:

- Specificatie baten en lasten jaarstukken 2023 en onderbouwing financiële verschillen jaarstukken 2022 en 2023

Bijlage 1

Gespreksverslagen

1a – verslag gesprek ambtenaren d.d. 24 januari 2024

1b – verslag gesprek ambtenaren d.d. 24 april 2024

Bijlage 2

Beantwoording schriftelijke vragen

2a – Q&A beantwoording schriftelijke vragen programmabegroting

2b – Q&A beantwoording schriftelijke vragen jaarstukken 2023

Bijlage 3 onderbouwing verschillen jaarstukken 2022 en 2023

In 2023 zijn per saldo de volgende extra kosten gemaakt ten opzichte van 2022:

- Aan de uitvoering van de nota Grenzen stellen en Perspectief Bieden is een bedrag van 5,1 miljoen euro meer besteed dan in 2022. Tegenover deze extra kosten staan ook 3,2 miljoen extra baten.
- De kosten voor de VRU (inclusief de bijkomende kosten voor energie) zijn toegenomen met 1,8 miljoen ten gevolge van loon- prijsstijgingen.
- De lasten in 2023 zijn per saldo 1,3 miljoen lager doordat we in 2022 incidentele kosten gemaakt hebben waar subsidie/ bijdragen tegenover stonden. Deze kosten zijn in 2023 vervallen (bijvoorbeeld BOTOC (de voorloper van Preventie met Gezag)/ kosten die samenhangen met corona)
- Het overige verschil van 2,3 miljoen heeft te maken met stijging van de loonkosten bij OOV en bij VTH . Daarnaast is er sprake van gestegen kosten van subsidies en materiële budgetten, onder andere verhoging subsidies voor Jeugd en Veiligheid (MO).
- In de volgende twee slides is een meer gedetailleerd overzicht opgenomen van de afwijkingen op de gerealiseerde baten en de lasten over 2022 en 2023.

Lasten						
	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023	Rubriek	Stijging kosten 2023 tov 2022
Programma Veiligheid						
Doorbelaste apparaatskosten Openbare Orde en Veiligheid	7.991	8.418	8.670	-252	Apparaat	-679
Bijdrage Veiligheidsregio Utrecht	29.065	31.368	30.577	791	VRU	-1.512
brandweerpanden	2.704	2.172	2.969	-797	Huur en energie brandweerpande	-265
Bijdrage aan samenwerkingsverbanden (RIEC, RVS en ZVHRU)	1.529	1.580	1.570	10	Samenwerkingsverbanden	-41
Grenzen stellen en perspectief bieden (inclusief personele inzet en gecertificeerde instellingen)	551	5.500	5.613	-113	GSPB	-5.062
Materieel budget wijkveiligheid, inclusief Burgernet en ASW/ KSDS	1.102	1.223	1.131	92	Materieel budget wijken	-28
Activiteitenbudget digitale Veiligheid	54	64	62	2	Digitale Veiligheid	-8
Straatintimidatie	114	150	139	11	Straatintimidatie	-25
Cameratoezicht	454	449	478	-29	Cameratoezicht	-24
Overige materiële budgetten (o.a. wet Bibob, crises en piket, jaarwisseling, koningsdag, geregistreerde crim. en jeugdgroepen daders)	1.414	1.627	1.586	41	Materieel budget	-172
<i>Budgettair neutrale bestedingen</i>						
RIO/ IPTA	0	796	328	468	budgettair neutrale inzet rijk	-328
Subsidie ZON MW			103	-103	budgettair neutrale inzet rijk	-103
BOTOC subsidie	1.283	156	157	-1	budgettair neutrale inzet rijk	1.126
ICTU- citydeal/ uitgeleend personeel	370	110	107	3	budgettair neutrale inzet rijk	263
Radicalisering/ Utrecht zijn we samen	694	497	512	-15	budgettair neutrale inzet rijk	182
Subsidie Veilige Landers	50				budgettair neutrale inzet rijk	50
Kosten ivm corona	472				budgettair neutrale inzet	472
<i>Bestedingen door andere organisatieonderdelen</i>						
Subsidies Jongerenwerk en Buurteams Jeugd en gezin	4.959	5.388	5.388	0	Subdies jongerenwerk	-429
Samen Voor Overvecht	562	823	758	64	Samen voor Overvecht/ wijken	-196
Inzet voor keurmerk Veilig ondernemen	250	193	204	-11	Keurmerk Veilig Ondernemen/ Ru	46
Domstad IT kosten cameratoezicht	439	494	449	44	Cameratoezicht- Domstad IT	-10
Inzet THOR voorkomen criminaliteit	1.135	1.191	1.184	6	Inzet VTH	-49
Inzet van THOR in de wijken en tegengaan jongerenoverlast	3.943	4.452	4.172	280	Inzet VTH	-229
Handhaving bijzondere wetten	1.353	2.650	2.149	500	Inzet VTH	-796
Inzet van THOR Evenementen	276	292	302	-10	Inzet VTH	-26
Totaal	60.764	69.591	68.609	982		-7.845

Baten					
	Werkelij k 2022	Begroot 2023	Werkelij k 2023	Saldo 2023	Rubriek
Programma Veiligheid					
Doorbelaste apparaatskosten Openbare Orde en Veiligheid				0	Apparaat
Bijdrage Veiligheidsregio Utrecht				0	VRU
brandweerpannen				0	Huur en energie brandweerpannen
Bijdrage aan samenwerkingsverbanden (RIEC, RVS en ZVHRU)		0	0	0	Samenwerkingsverbanden
Grenzen stellen en perspectief bieden (inclusief personele inzet en gecertificeerde instellingen)	-51	-3.500	-3.697	197	GSPB
Materieel budget wijkveiligheid en inzet burgernet				0	Materieel budget wijken
Activiteitenbudget digitale Veiligheid		0	0	0	Digitale Veiligheid
Straatintimidatie		0		0	Straatintimidatie
Cameratoezicht		0		0	Cameratoezicht
Overige materiële budgetten (o.a. wet Bibob, crises en piket, jaarwisseling, koningsdag, geregistreerde crim. en jeugdgroepen daders)	-194	-7	-64	57	Materieel budget
<i>Budgettair neutrale bestedingen</i>					
RIO/ IPTA	0	-796	-328	-468	budgettair neutrale inzet rijk
Subsidie ZON MW	0		-103	103	budgettair neutrale inzet rijk
BOTOC subsidie	-1.283	-156	-157	1	
ICTU- citydeal	-370	-110	-107	-3	
Radicalisering/ Utrecht zijn we samen	-694	-497	-512	15	budgettair neutrale inzet rijk
Subsidie Veilige Landers	-50				
Kosten ivm corona	-226				En onttrekking 246 K uit reserve
<i>Bestedingen door andere organisatieonderdelen</i>					
Subsidies Jongerenwerk en Buurtteams Jeugd en gezin		0	0	0	Subdies jongerenwerk
Samen Voor Overvecht	-21	0	0	0	Samen voor Overvecht
Inzet voor keurmerk Veilig ondernemen		0	0	0	Keurmerk Veilig Ondernemen
Domstad IT kosten cameratoezicht		0	0	0	Cameratoezicht
Inzet THOR voorkomen criminaliteit		0	0	0	Inzet VTH
Inzet van THOR in de wijken en tegengaan jongerenoverlast		0	0	0	Inzet VTH
Handhaving bijzondere wetten	-383	-788	-736	-52	Inzet VTH
Inzet van THOR Evenementen		0	0	0	Inzet VTH
Totaal	-3.272	-5.853	-5.703	-150	